

Nieuw pensioenstelsel met minstens een half jaar uitgesteld

Het zat er al aan te komen, maar het is nu zeker dat het nieuw pensioenstelsel niet op 1 januari kan ingaan. De behandeling in de Tweede Kamer kost meer tijd dan minister Carola Schouten had gehoopt. Vooral de oppositie komt met veel vragen en eisen voor aanvullende toezeggingen.

Eén van de problemen waar de oppositie tegenaan loopt, is de vertraagde oplevering van het rapport van de zogeheten Commissie Parameters. Dat zou aanvankelijk voor 1 september gepubliceerd hebben moeten zijn, maar ligt op het moment van schrijven nog niet op tafel. Daarin staan allerlei cijfers over rente en rendementen, naast scenario's waar de pensioenfondsen mee moeten werken in het nieuwe stelsel.

Een ander punt, dat met name GroenLinks aanvoert, is onduidelijkheid over de verdeling van het pensioenvermogen over de deelnemers van een pensioenfonds. Bovendien vindt GroenLinks dat er onvoldoende is geregeld om ook zzp'ers pensioen te laten opbouwen. De steun van andere partijen dan de coalitie van regeringspartijen is nodig, omdat die in de Eerste Kamer geen meerderheid hebben. Omdat er in maart Provinciale Statenverkiezingen zijn, zouden de regeringspartijen gelet op de peilingen een nog kleiner percentage van de zetels in de Eerste Kamer kunnen krijgen, met eventueel nog grotere gevolgen voor de goedkeuring van het nieuwe pensioenstelsel door het hele parlement (beide Kamers). Hoewel de PvdA en GroenLinks het pensioenakkoord hebben ondertekend, zien zij nu mogelijkheden om druk te zetten op de mi-

nister om meer van hun wensen te verwezenlijken. Beide partijen willen bijvoorbeeld ook een snellere invoering van een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zzp'ers dan het Kabinet nu op het oog heeft – pas in 2029. In september zei de woordvoerder van GroenLinks op dit dossier, dat hij op dat moment tegen het wetsvoorstel zou stemmen. Henk Nijboer van de PvdA liet zich in vergelijkbare bewoording uit.

Een speciaal punt van kritiek bij vrijwel de hele oppositie is de verdeling van het collectieve vermogen van een pensioenfonds over individuele pensioenpotjes. Er staan voor het bepalen van het benodigde vermogen twee methoden in het wetsvoorstel: de standaardmethode en de VBA-methode. Bij de eerste wordt een rekenrente gebruikt om het toekomstig vermogen te waarderen, vergelijkbaar met hoe pensioenfondsen nu hun dekkingsgraad bepalen. Bij de tweede methode wordt op een nogal ingewikkelde manier de marktw waarde van het vermogen geschat, waarbij in het bijzonder gebruik wordt gemaakt van de cijfers van de Commissie Parameters. In een model worden verschillende scenario's voor toekomstige beursjaren gebruikt, met kansen op gunstige en negatieve rendementen gebaseerd op historische gegevens. Het gemiddelde van

al die scenario's geeft dan een verwachting voor de groei van het vermogen, die ook rekening houdt met de aandelenmarkt. De uitkomst kan bij de twee methodes sterk verschillen, wat volgens critici bijna niet uit te leggen valt. Vooral de VBA-methode is niet erg doorzichtig en alleen door experts echt te begrijpen. Van verschillende kanten, ook binnen de regeringspartijen, gaan stemmen op om de VBA-methode daarom te laten vervallen. In reactie op ongewenste extreme voorbeelden van Pieter Omtzigt heeft de minister het wetsvoorstel aangepast: wanneer een pensioenfonds onvoldoende buffers heeft, dan krijgen alle deelnemers minstens 95 procent mee van het nu voor hen gereserveerde vermogen.

Minister Schouten is terughoudend om zich te mengen in de vrijheid van zelfstandigen over hoe en hoeveel pensioen zij opbouwen, en evenmin wil zij zich al te zeer bemoeien met de vrijheid van werkgevers en werknemers om afspraken te maken over de arbeidsvoorwaarden. Toch heeft de minister in oktober toezeggingen gedaan over het terugdringen van het aantal werkenden zonder pen-

sioenregeling. Op dit moment zijn dat er ongeveer 1,7 miljoen. Zo wil zij een betere pensioenregeling voor uitzendkrachten. En bijvoorbeeld ook mensen die uit dienst treden en zelfstandig worden, toestaan bij hun oude werkgever pensioen te blijven opbouwen. Het doel is om het aantal zonder regeling in vijf jaar te halveren. Dat gaat gepaard met een publiekscampagne om het belang van pensioen goed onder de aandacht te brengen. Daarnaast worden werkgevers verplicht om hun werknemers op hun loonstrook te tonen wanneer zij geen pensioen opbouwen. Vooralsnog vinden GroenLinks en PvdA de toezeggingen te zacht. Maar vlak voor het begin van de plenaire behandeling in de Tweede Kamer lieten werkgevers en vakbonden weten een nationale pensioenplicht te willen onderzoeken, indien de halvering van het aantal werkenden zonder pensioen niet mocht lukken. Dat zou PvdA en GroenLinks over de streep kunnen trekken.

Een ander punt van zorg bleek uit een advies van de Raad van de Rechtspraak. Die waarschuwde voor een mogelijke vloedgolf aan procedures van partijen die het oneens zijn met de toegekende pensioenrechten bij het zogeheten 'invaren'. Deelnemers van pensioenfondsen krijgen geen individueel bezwaarrecht tegen het invaren. Ze kunnen wel terecht bij een geschillencommissie en desnoods een gerechtelijke procedure aanspannen. Bij de overgang naar het nieuwe stelsel krijgen deelnemers die onevenredig nadeel ondervinden, daarvoor compensatie. Maar het is niet precies vastgelegd wat 'onevenredig' is, en evenmin wat het betekent dat de belangen van alle deelnemers 'evenwichtig' worden verdeeld. Dat kan een bron van onenigheid worden met mogelijk veel rechtszaken tot gevolg.

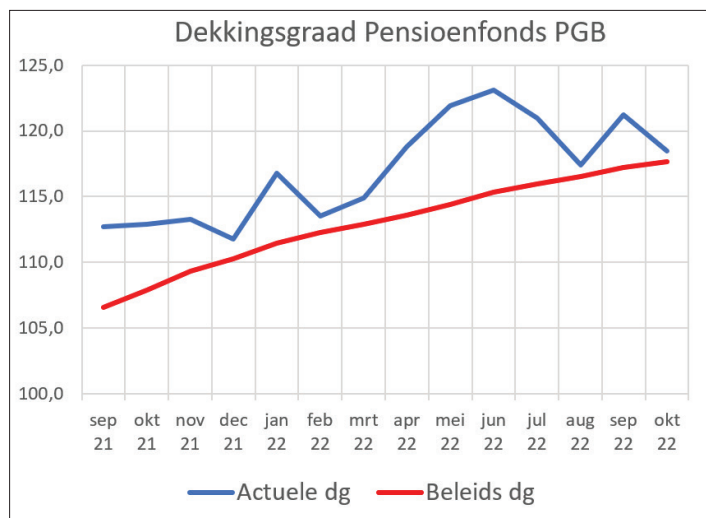
IN DIT NUMMER

Dekkingsgraden	2	Elsevier Van de Sande Bakhuijzenstraat	6
Uitstapje VGEO naar Leiden	3	Watersnood	7
Op bezoek bij Henk Snoek	4	Sport bij Elsevier	8
Science Direct	5	Groei REXL op peil	8

Slecht jaar voor pensioenbeleggingen, toch goed jaar voor dekkingsgraden

Het blijft vreemd: wegens stijgende rentes en dalende aandelenkoersen gaan de pensioenvermogens sterk achteruit, en toch gaat het goed met de dekkingsgraden en dus de mogelijkheid om de pensioenen te indexeren.

In de eerste drie kwartalen van dit jaar hebben de grootste pensioenfondsen hun vermogen met 20 tot 25 procent zien verminderen. Dit komt vooral door verliezen op aandelen, maar ook obligaties zijn in koers gedaald doordat de rente is gestegen. Een hogere rente is ook niet goed voor beleggingen in vastgoed. Achterliggend zijn de oorlog in Oekraïne en de gestegen prijzen van grondstoffen, met name olie en gas. In reactie zijn de centrale banken begonnen met het verhogen van de rente. Er is nu geen sprake meer van negatieve rentes, en bijvoorbeeld de 10-jaars rente op Nederlandse staatsleningen is gestegen van rond nul aan het begin van het jaar naar ongeveer 2,4% op het moment van schrijven. Dit heeft ook gevolgen voor hypotheek en spaarrekeningen. De rente op hypotheek is sterk gestegen en diverse banken hebben de spaarrente verhoogd, of hebben aangekondigd dat binnenkort te gaan doen. Ondanks de slechte beleggingsresultaten stijgen de dekkingsgraden van pensioenfondsen flink. Ook dat komt door de gestegen rente, want die werkt door in de rekenrente die de

fondsen moeten gebruiken om hun vereist vermogen en bijbehorende dekkingsgraad te bepalen. Hoe hoger de rente is, hoe minder geld er op dit moment in kas hoeft te zitten om toekomstige uitkeringen te kunnen betalen. De beleidsdekkingsgraad van ons eigen Pensioenfonds PGB is gestegen van 110,3% eind vorig jaar naar 117,7% per eind september (zie grafiek).

Stijgende levensverwachting doet dekkingsgraden iets dalen

Afgelopen september kwam het Actuariële Genootschap met zijn tweejaarlijkse prognose voor de levensverwachting. Nederlanders zullen ondanks de coronapandemie langer leven. Een jongen die nu geboren wordt zal gemiddeld 90,0 jaar oud worden, een meisje 92,8 jaar. Dat is respectievelijk een half jaar en bijna een heel jaar meer dan de cijfers van

COMMENTAAR

In deze herfstige novembermaand lijkt de zomer met zijn vele tropisch warme dagen al weer lang geleden. Op één zo'n dag in augustus kon onze vereniging eindelijk weer een Dagje Uit organiseren, waarvoor de opkomst dan ook tamelijk groot bleek. Een verslag met foto's van die dag is op de volgende pagina te vinden.

Intussen sleept de behandeling van het wetsvoorstel over een nieuw pensioenstelsel zich voort en worden de kritische stemmen steeds luider. Met name de Koepel Gepensioneerden laat van zich horen. Als het zo verder gaat is het nog maar helemaal de vraag of het nieuwe stelsel ooit wordt aangenomen. Dat zou ik een slechte zaak vinden, want het bevat echt een aantal verbeteringen zoals een oplossing voor de doorsneepremie, die in de huidige tijd met veel minder langdurige banen bij eenzelfde werkgever niet meer gepast is. Dat de mogelijkheid tot indexeren groter wordt is zeker ook van belang. Een duidelijke aanwijzing daarvoor is dat Pensioenfonds Zorg en Welzijn bij een dekkingsgraad van nog geen 110 procent al kon aankondigen de pensioenen met 6 procent te gaan verhogen. In het oude stelsel zou indexering niet mogelijk zijn geweest.

In het laatste nummer van vorig jaar noemde ik een aantal zorgelijke ontwikkelingen, met name wapengekletter aan de Oekraïense grens en Poetin met zijn hand aan de gaskraan. Op beide punten is het op de slechtst mogelijke manier uitpakend. Gelukkig lukt het Poetin niet om zijn doel te bereiken en we kunnen alleen maar bewondering hebben voor het verzet van Oekraïne. Een oplossing van dit conflict lijkt ver weg, maar ik hoop toch dat we in het nieuwe jaar het begin daarvan kunnen meemaken.

Jeroen Hogendorp

twee jaar geleden. De gegevens van het Genootschap worden gebruikt door verzekeraars en pensioenfondsen. Als mensen langer leven, moeten deze organisaties langer uitkeringen doen, en een pensioenfonds moet daarom meer geld reserveren. Voor pensioenfondsen is speciaal van

belang de levensverwachting op 65-jarige leeftijd. Voor mannen is die 85,2 jaar, voor vrouwen 88,1. Deze prognose betekent een daling van de dekkingsgraad van ongeveer 1 procent. Gelukkig stijgen de dekkingsgraden ruimschoots meer dan dat vanwege de hogere rente.

HOOFDREDACTIE EN EINDREDACTIE: Jeroen Hogendorp
VORMGEVING: Jos Wachelder **BIJDRAGEN:** Jan de Waal, Tom ten Hoope, Willeke Casteren van Cattenburch, Paul Mostert, Hiske Gerbrandy.
REDACTIEADRES: Rustenburgh 15, 1111 VD Diemen, Tel.: (06) 801 55 332
E-MAIL: redactie@vgeo.nl **WEBSITE:** www.vgeo.nl
VRAGEN OF MEDEDELINGEN? Als er veranderingen optreden, bijvoorbeeld door verhuizing of overlijden, kunt u dit kenbaar maken bij onze penningmeester Herman Engelen, Vechtensteinlaan 60, 3601 CL Maarssen. Tel: 0346-566350
E-mail: penningmeester@vgeo.nl
Voor zaken betreffende bestuur en organisatie kunt u contact opnemen met Paul Klein, Thierensweg 15, 1411 EW Naarden. Tel: 035-5389607, E-mail: pagklein@planet.nl

LIDMAATSCHAP EN CONTRIBUTIE VGEOLeden betalen jaarlijks € 14,- contributie. Een vrijwillige verhoging van deze bedragen wordt zeer op prijs gesteld. Contributie s.v.p. overmaken op ING-rekening NL27 INGB 0000 100 802. t.n.v. Vereniging van Gepensioneerden Elsevier-Ondernemingen. Nadere informatie Herman Engelen, e-mail: penningmeester@vgeo.nl

DE VOLGENDE NIEUWSBRIEF VERSCHIJNT FEBRUARI 2023.
KOPIJ MOET UITERLIJK 3 FEBRUARI BINNEN ZIJN.

ELSEVIER SENIOREN NIEUWSBRIEF
ES NIEUWSBRIEF

Uitstapje met de VGEO naar Leiden

Na een onderbreking van twee jaren konden de leden van de VGEO weer genieten van een Dagje Uit, dat, evenals 11 jaar eerder, in Leiden werd gehouden. Ook 24 augustus droeg met bijna 30 graden en volop zonneschijn bij aan de warme en droge zomer van dit jaar. Een aangekondigde staking van NS-personeel en vervangend busvervoer wegens werkzaamheden op enkele andere trajecten heeft enkelen verhinderd naar Leiden te komen; toch hebben wij ruim 65 leden, van wie 25 vergezeld van hun partner, ingeschreven.

Na inschrijving in stadscafé Van der Werff was er koffie en gebak. Dan om kwart over elf ging iedereen op pad.

Er was meer keus dan gebruikelijk voor het ochtend- en het middagprogramma, dat in Leiden in samenwerking met Groepswijzer was samengesteld: Tegenover Van der Werff ligt het museum Volkenkunde, en ook De Lakenhal en het Boerhaave Museum liggen dichtbij. Anderen gingen naar het Museum van Oudheden. Museumbezoek was dan ook populair en Groepswijzer had vouchers geregeld voor wie niet zelf een museumkaart bij zich had.

Stadsgidsen Willem Hoogendoorn (ochtend en middag) en Frank Lepeelaar (ochtend) leidden ons rond door de sleutelstad. Enthousiast, goed voorbereid en met de nodige anekdotes over de historie zorgden zij voor een leuke en interessante wandeling. Tussen een en twee uur kwamen alle ruim 90 deelnemers bijeen in zalencentrum Scheltema (Marktsteeg,

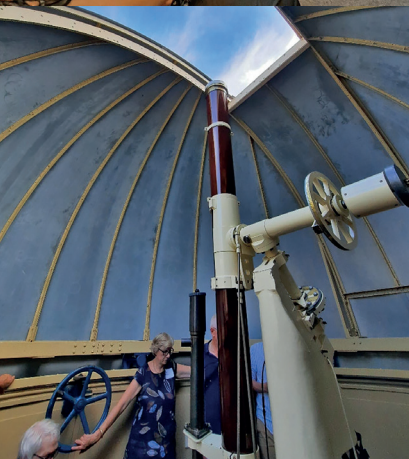
hoek Oude Singel), waar een broodjeslunch klaar stond. In dat luncheer was er volop gelegenheid om oud-collega's te ontmoeten in de Foyer, het Ketelhuis of de binnenplaats.

Altijd heel populair is het varen door singels en grachten. Over de dag verspreid waren er drie boottochten. Er was helaas enige onduidelijkheid over de precieze opstapplaats, waardoor een enkele deelnemer uiteindelijk helaas niet mee kon varen. 's Ochtends vertrok een boot van Rondvaart Leiden vanaf de Nieuwe Beestenmarkt, en een tweede boot met schipper Koen Parmentier van Schuitjevaart, iemand met gedegen inzicht in de Leidse sociale en historische ontwikkelingen en die op licht ironische toon werden toegelicht. Schipper Parmentier verzorgde ook de middagvaart, die vanaf de Oude Singel bij Scheltema vertrok. Bijzonder was dat hij met een ingenieus hydraulisch systeem op afstand de hoogte van het scheepsdak aanpaste bij de nadering van lage bruggen.

Een tiental leden bezocht de Oude Sterrenwacht, waar zij anderhalf uur een interactieve rondleiding kregen. Dus zelf de koepel opendraaien en de telescoop richten op wat er (overdag, met veel zonlicht) aan de horizon te zien was.

Ruim 50 deelnemers besloten deze mooie dag vanaf 16 uur met een hapje en een drankje om na te praten, daar waar wij de dag waren begonnen, te weten stadscafé Van der Werff.

Paul Klein

Op bezoek bij... **Henk Snoek**

De redactie in de persoon van **Hiske Gerbrandy** bezoekt Henk Snoek thuis op zijn Bloemendaalse 'landgoed'. De interviewer is verbaasd te horen dat het prachtig gelegen huurhuis van een wooncorporatie is. Hier woont Henk Snoek met zijn vrouw Mies en twee aanloopkatten. Het huis hangt vol met aquarellen van de hand van Henk, en staat vol met verzamelde beeldjes.

WOII

Henk, jij bent van (8 september, zegt Mies; wie wordt er hier nu geïnterviewd, reageert Henk) 1932 dus jij hebt de Tweede Wereldoorlog bewust meegemaakt. "Vlak voor de oorlog verhuisden we van Amsterdam naar Bloemendaal. Mijn vader begon daar in 1939 een pension. We hadden als pensiongasten vooral vaste mensen die bij het elektriciteitsbedrijf PEN werkten. Eind van de oorlog moesten mijn vader en ik met een handkar eten gaan halen helemaal in de buurt van Alkmaar. Onderweg slapen we bij een boer in de hooiberg. Het was toen om 20 uur Sperzeit dus we zorgden dat we binnen waren. We ruilden puntzakjes thee voor voedsel. Bij één boer moesten we ons persoonsbewijs inleveren. Vorige gasten waren 's ochtends vertrokken met mededinging van een bokje, vandaar. Na drie dagen kwamen we weer thuis."

Eerste baan, verkering

Na mijn diensttijd bezocht ik de avondteekenschool te Haarlem. Ik vond een baan bij drukkerij Johan Enschedé & Zn, als koerier en voor andere klusjes. Ik moest vaak clichés ophalen (voor het plaatwerk) op het bijkantoor op het Rokin. Daar kwam ik Dick Philippo tegen. Hij was geïnteresseerd in mijn schilderwerk, de aquarellen die ik op de Avondschool leerde maken. "Wil je grafisch leren tekenen?", vroeg hij. Dick bleek vlakbij in Overveen te wonen en ging mij privés geven. Ik hoefde er niks voor te betalen.

Philippo's vrouw Tini zat daar wel eens bij en op een dag zei zij: je moet de groeten hebben van Mies van Vegchel. Die kende zij van tafeltennis en werkte ook bij Enschedé & Zn, op een andere afdeling. Van het een kwam het ander en sinds 1955 zijn Mies en ik een stel. Verkering in die tijd betekende samen naar werk en terug naar huis fietsen. Niemand had aanvallend in de gaten dat er wat tussen ons speelde. Op een avond had ik dienst en kwam Mies vanaf tafeltennis mij ophalen. Toen is het 'echt' begonnen.

In 1958 zijn we getrouwd. Ik woonde toen nog bij mijn moeder in (mijn vader was jong overleden), en Mies bij de hare. Mies moest haar baan opzeggen, zo ging dat toen.

Op Dicks aanraden solliciteerde ik als leerling retoucheur bij Spaarnestad (uitgever van o.a. Libelle, en Panorama) en werd aangenomen (ook al was de afspraak dat beide bedrijven niet elkaars personeel zouden overnemen, dus ik moest praten als Brugman; gelukkig wilde Enschedé mijn loopbaan niet in de weg zitten; als je wilt tekenen, moet je maar ergens een opleiding doen, was hun reactie). Aldus geschiedde en zo werd ik zwart-wit-, advertentie- en uiteindelijk kleurretoucheur.

Elsevier - tekenkamer

Dick vertrok naar Elsevier Science waar hij de klus kreeg om een tekenkamer op te zetten bij de Nohum (Noord-Hollandse Uitgeversmaatschappij). Hij en ik kaartten wekelijks met onze echtgenotes, en ik vroeg een keer hoe het met zijn tekenkamertje ging. Goed dat je het vraagt, zei Dick, ik zoek nog iemand. Op 15 augustus 1963 (katholieke feestdag dus ik was vrij van Spaarnestad) ging ik bij hem kijken op de Nieuwezijds Voorburgwal. Ik herinner me Wimmers (directeur Nohum - redactie) die kwam binnenlopen met een stapel manuscripten en zei: 'meneer Snoek, ik ken u'. Hadden hij en Dick over mij gesproken. Ik werd met vlag en wimpel binnengehaald. Ik heb gewerkt op de Keizersgracht, de Jan van Galenstraat, en de Molenwerf. Ons werk was tekeningen bij manuscripten op maat maken, of opnieuw tekenen, er offset van maken. Dick was geen gemakkelijke chef. Hij kwam achter me staan als ik aan het werk was en humde bedenkelijk. Ik zou het anders doen, zei hij. Ik werd het zo zat dat ik uitbarstte: zeg dan hoe het wel moet. Kijk, zei Dick, zo wil ik je hebben. Assertief richting je opdrachtgevers.

Pensioen

De laatste jaren hoefde ik alleen nog maten te bepalen. Hans Vos tekende over. Dick bedacht het systeem van sjablonen, en het werken met Composers, veredelde schrijfmachines, maar de W had meer ruimte dan de I. Dick stuurde Geuzebroek naar Wimmers om dat systeem standaard in te voeren. Thom kreeg het niet voor elkaar: te duur. Dick ging toen zelf naar Wimmers en kreeg het wel gedaan.

In 1992 ging ik met de VUT (die bestond toen nog) op 60-jarige leeftijd. Dick was toen al overleden. Ook tijdens zijn pensioenjaren hielden we hecht contact en hij was een grote hulp bij de verbouwing van ons vorige huis aan de Kleverlaan. Ik ben inmiddels langer met pensioen dan dat ik

bij Elsevier heb gewerkt. Ik volgde weer enkele cursussen aquarelleren en ging serieus aan het schilderen: productie maken. Ik hield exposities (de laatste in het Broederhuis te Haarlem) ook bij mij thuis. Ik verkocht best wel aardig. Helaas kan ik door de Parkinson de penseel niet meer goed hanteren.

Je hebt in het leven goede tijden en slechtere tijden. Door de Parkinson gaat het lopen slecht, fietsen gaat beter. Het geheugen van Mies is erg achteruit gegaan en zij is voor haar dagelijks leven van mij afhankelijk.

Henk komt tot zijn spijt niet meer naar de ALV en het dagje-uit van VGEO. Henk en Mies zijn nu ruim 60 jaar getrouwd, en hebben 3 kinderen, 5 kleinkinderen en 1 achterkleinkind met eentje op komst.

Anekdote van de interviewer - klaverjassen

Het was 1982 op de Molenwerf, en Hiske werkte op de bureauredactie bij Thom van den Heuvel, 1ste etage in het zijgangetje, waar ook de tekenkamer was. In de pauze zaten we soms wel 1,5 uur te klaverjassen met Henk en Dick. Thom vond het wel best. Op een dag kregen we een oekaze van Frans Bruggeman (hoofd bureauredactie) dat we het slechte voorbeeld gaven en moesten stoppen met die lange pauzes. Henk herinnert zich dat ook Marian Dekker met Bert Scheers kwam klaverjassen - Bert bleek een snelle leerling en heeft daar de grondslag gelegd voor zijn latere bridgcarrière. De mensen stonden in de rij om op de tekenkamer te kaarten, zoals Hans Gouw (maakte omslagen voor boeken). Ook Thom Geuzebroek (chef productie, kende ik al van Enschedé & Zn) en zelfs Pieter Bolman (directeur Nohum, opvolger van Wimmers) meldden zich om mee te mogen doen.

Over de "Elsevier van analoog naar digitaal" serie

Dit is het vijfde artikel in een reeks waarin ik wil vertellen hoe Elsevier de overgang heeft gemaakt van een grote wetenschappelijke uitgever waarin alles draaide om papier en print, naar een moderne elektronische aanbieder van wetenschappelijke data en allerlei bijbehorende diensten. [PM]

ScienceDirect

In de vorige nieuwsbrieven schreef ik over ADONIS, het TULIP project en over ScienceDirect OnSite; ditmaal wil ik ingaan op Elseviers vlaggenschip ScienceDirect.

World Wide Web

Na TULIP en het begin van ScienceDirect OnSite werd het snel duidelijk dat campus-systemen (iedere universiteit haar eigen systeem) uitermate complex waren en dat het daardoor onwaarschijnlijk was dat deze een grote vlucht zouden nemen. Bovendien zou Elsevier nauwelijks controle hebben op zulke systemen en dit zou waarschijnlijk leiden tot grootschalige ontevredenheid bij de universiteiten. We dachten er daarom binnen Elsevier over wat de beste "way forward" was en de conclusie was dat we een centraal systeem moesten bouwen dat de gebruikers via het nieuwe World Wide Web konden benaderen. Dat had dan wel tot gevolg dat we over allerlei expertise moesten beschikken die toen nog niet zo voorradig was (niemand had zoiets ooit eerder gebouwd). Voorts waren flinke investeringen nodig in hardware (om alles op te kunnen slaan), in netwerken (om alles toegankelijk te kunnen maken) en in software (om alles aan elkaar te lijmen).

Lexis-Nexis

In december 1994 (dus nog ten tijde van TULIP) werd Lexis-Nexis door Reed Elsevier geacquireerd, en het toenmalige management verordende dat alle nieuwe grootschalige systemen (dus ook ScienceDirect) vanuit het Lexis-Nexis computercentrum in Miamisburg, een voorstad van Dayton, Ohio, moesten opereren. Tevens moesten de ontwikkelaars van Lexis-Nexis worden ingezet bij het bouwen van dat soort systemen.

In 1996 werd een ontwikkelteam samengesteld van ca. 50 medewerkers van Elsevier en Lexis-Nexis dat ScienceDirect ging bouwen. Als basis voor de user interface werden de

in TULIP gebouwde prototypes genomen en het daarin ontwikkelde "blader" ("browse") model geadopteerd. In dit model koos de eindgebruiker een tijdschrifttitel in een alfabetische lijst of per vakgebied, vervolgens uit de lijst van nummers (volumes/issues) die in anti-chronologische volgorde werden gepresenteerd (dus bovenaan het meest recente nummer) de gewenste uitgave, en dan via de inhoudsopgave van dat nummer naar het gewenste artikel. Tevens was het mogelijk op vrije tekst naar artikelen te zoeken ("search"). Beide basisfunctionaliteiten zijn nu nog steeds in ScienceDirect als hoofd-navigatie aanwezig.

Electronic Warehouse

Het nieuwe Electronic Warehouse (EW) werd opgezet als verzamelen en distributiepunt voor alle elektronische bestanden, die van (toen nog) tientallen typesetters kwamen. ScienceDirect volgde hetzelfde model als voor de toentertijd ongeveer 50 SDOS klanten was gedefinieerd waarin bestanden werden klaargezet die via FTP werden opgehaald. Die werden vervolgens opgeslagen in de enorme datakluisen in het computercentrum in Dayton, en ook in het duplicaat-centrum in Springfield als back-up, zo'n 65 km verderop.

De beta-test van ScienceDirect begon in maart 1997 met zeven geïnteresseerde klanten. In juni 1997 begon the "early release", waarin ongeveer 30 klanten werden uitgenodigd om deel te nemen. In het verdere verloop van dat eerste jaar werden steeds meer klanten uitgenodigd, en werden steeds meer tijdschrifttitels toegevoegd, zodra die vanuit productie beschikbaar kwamen. Productie had in die tijd te maken met grote veranderingen om alles in XML beschikbaar te krijgen, iets wat met tientallen typesetters, ieder met hun eigen technologieën en productiemethoden nog lang niet zo eenvoudig was, aangezien de algehele focus nog volledig georiënteerd was op papier. In die tijd

werd dan ook veelvuldig gebruik gemaakt van het achteraf scannen van gedrukte pagina's naar PDF bestanden, en alleen de samenvattingen in XML maken.

Eind 1997 liep de early release ten einde en ScienceDirect werd officieel gelanceerd in januari 1998. Toen startte de "charter sales" periode, waarin actief klanten werden geworven, die ScienceDirect het eerste half jaar gratis konden gebruiken.

Paul Mostert werkte vanaf 1983 tot zijn pensionering in 2021 bij Elsevier Science aan allerlei projecten op het grensgebied tussen uitgeven en technologie. Hij heeft meegewerkt aan TULIP en was lid van de ScienceDirect en Scopus ontwikkelteams.

OCTOBER 5, 1823.

3

SURGICAL LECTURES.

Theatre, St. Thomas's Hospital,
WEDNESDAY EVENING,
Oct. 1, 1823.

At half-past Seven this Theatre was crowded in every part, by upwards of four hundred Students, of the most respectable description; in fact we never before witnessed so genteel a Surgical class: the sight was most pleasing, for they all appeared gentlemen of cultivated manners and

from observations on the living when diseased, by dissection of the dead, and by experiments made on living animals. Our deductions from these sources, furnish us with the means of knowing a malady by its symptoms, the alteration of structure in a part when diseased, and the various ways in which Nature attempts the reparative process, both to external and internal parts. A man who has seen much of morbid preparations, possesses great advantages; but his knowledge cannot be perfect unless he has frequently seen the subject

Productieproblemen

In juni 1998 hebben we deze charter sales periode verlengd tot december 1998 (dus klanten kregen het hele eerste jaar gratis toegang) wegens aanhoudende productieproblemen, voornamelijk zichtbaar als ontbrekende of veel te laat binnenkomende nummers. Het vereist weinig verbeelding om in die tijd de verhouding tussen ScienceDirect management en Productiemanagement als "gespannen" (zo niet "vijandig") te betitelen.

Uiteindelijk begon januari 1999 ScienceDirect als een echt commercieel product en de eerste facturen gingen de deur uit.

Backfiles

In het begin van ScienceDirect waren er slechts tijdschriftnummers vanaf 1995, het jaar dat we daadwerkelijk met elektronische productie waren gestart. Daarover klaagden klanten van het begin af aan, en in 2000 werd besloten om ook de voorgaande jaren toe te gaan voegen door het scannen van oude nummers ("backfiles"), in een project met codenaam Ye Olde Antique Shoppe (YOAS). In eerste instantie werd gedacht om 10 jaar terug te gaan in de tijd voor de Top 50

van Elsevier tijdschrifttitels, maar al vrij snel werd onder druk van klanten besloten om backfiles te gaan produceren van alle tijdschrifttitels, liefst terug tot aan het allereerste nummer. Iedereen binnen Elsevier moest kastplanken met oude nummers inleveren, kelders en zolders werden afgezocht, en met name bij de verhuizing van de Molenwerf/Overmolen naar Radarweg kwam nog een heleboel materiaal boven water. Alles werd in grote zeecontainers verstuurd naar Manila, waar onze leverancier SPI in een speciaal voor dit doel opgebouwde "scan-fabriek" al die oude nummers ging digitaliseren. Ons oudste tijdschrift The Lancet gaat nu terug tot 1823, en op sommige pagina's zijn nog wijnvlekken te zien, want men was niet altijd zuinig omgesprongen met al die oude nummers. Het kostte een paar miljoen gulden om dit allemaal te verwezenlijken, maar achteraf gezien bleken de ScienceDirect Backfiles één van de meest commercieel succesvolste producten van ScienceDirect.

In het volgende artikel in deze serie wil ik ingaan op de functionele uitbouw en groei van ScienceDirect.

Reacties zijn welkom op
paul.mostert@outlook.com

Elsevier: Van de Sande Bakhuijzenstraat

Willeke Casteren van Cattenburch heeft herinneringen aan haar eerste jaren in dienst van Elsevier op schrift gesteld. Dit is de **zevende** aflevering.

Na het grote feest voor de heer van den Brink staat nu alles in het teken van de afbouw van het tien etages hoge Elseviergebouw, met de hoofdingang aan de Van de Sande Bakhuijzenstraat. Het nieuwe pand is op de eerste, tweede en derde etage door middel van glazen wandelgangen verbonden met het drie etages hoge Elseviergebouw aan de Jan van Galenstraat. De firma Dalemans is nu constant in beeld want zodra een etage klaar is, wordt er meteen verhuisd.

De centrale entree met receptie van het nieuwe pand is bekleed met prachtig marmer in zwart/groene tinten waartegen het bronzen beeld van de kunstenaar Arthur Spronken uit Maastricht, een vurig, briesend paard dat aan een zware ketting vrij in de ruimte hangt, bijzonder mooi uitkomt. Dubbele liften zorgen voor vervoer naar de etages; de concerndirectie zetelt op de 7e etage.

Op 3 mei 1973, dus tien jaar nadat het ypsilongebouw aan de Jan van Galenstraat in gebruik werd genomen, vindt de feestelijke opening plaats, in het bijzijn van Z.K.H. Prins Bernhard. Vele hoogwaardigheidsbekleders zijn daarbij aanwezig alsmede de voltallige directie van Elsevier en hun relaties bij universiteiten en het bedrijfsleven. De bibliotheek is net groot genoeg voor dit gezelschap en de boekenwand met omloop biedt een imposant decor voor dit plechtige gebeuren.

Ik heb inmiddels kennis gemaakt met Els Kouthoofd-Bouma die met kunst

bezig was bij de Noord-Hollandse en het klikte meteen. Kunst verbindt! Zij is de secretaresse van Pierre Vinken die in 1972 toetrad tot de raad van bestuur van Elsevier. Er wordt ons gevraagd een jaarprogramma voor 1973 op te stellen en wij krijgen het advies ons licht te gaan opsteken bij het Van Gogh-museum. We zullen moeten gaan werken met tentoonstellingschotten omdat de expositieruimte van ca. 30 x 50 m aan drie kanten uit ramen bestaat. Desgewenst krijgen wij ook de beschikking over tentoonstellingstafels zodat het exposeren van keramiek mogelijk is. Onze architect Willy Ulrich gaat de ruimte aankleden met een vaste opstelling van twee grote oranje boombakken inclusief zitplaatsen, die een plaats krijgen in de uiterste hoeken van de ruimte. Net zoals in de bibliotheek worden alle ramen voorzien van lila gordijnen tot op de grond met bijpassende vitrage. In mijn ogen de mooiste expositieruimte van Amsterdam!

Els en ik gaan voortvarend aan de slag en behalve atelierbezoek komen er ook heel andere zaken op ons pad. Per tentoonstelling worden er 500 afiches als uitnodiging verzonden, ontworpen door René Sanders van onze ontwerpafdeling. Een adressenbestand wordt samengesteld met ruime verspreiding in Amsterdam, want de heer van den Brink wil graag dat behalve ons eigen personeel ook veel bezoekers komen kijken. Op werkdagen tijdens een tentoonstelling is de Elsevier Galerie geopend van 11.00 tot 16.00 uur. Er wordt zelfs speciaal een

medewerkster aangenomen om toezicht te houden op de vele activiteiten die op deze 'dubbele' etage plaats gaan vinden. Het is namelijk ook de bedoeling om de bibliotheek aan de oostzijde te benutten voor congressen, vergaderingen en lezingen.

De tentoonstellingsruimte heeft een 'multi-purpose' bestemming, zodat er ook andere zaken kunnen worden georganiseerd. Vanaf december 1973 zal de gebruikelijke Kerstbijeenkomst met de Elsevier boeken- en kunsttentoonstelling dan ook hier gaan plaatsvinden en nemen we definitief afscheid van het Krasnapolsky-gebeuren en de binnenstad.

Verder heeft onze Sales-afdeling belangstelling om een boekententoonstelling uit China met aanverwante kunstuitingen te organiseren en ook ons kantoor in Japan toont een dergelijke interesse. Ook bij zulke tentoonstellingen kunnen wij meedenken en vindingrijkheid ten toon spreiden. Vooral de tentoonstelling van Japanse boeken en penseeltekeningen hebben we kunnen aanvullen met een Bonsai-tentoonstelling via de Nederlandse Bonsaivereniging en tijdens de duur van die tentoonstelling werd er ook wekelijks een ikebana-bloemstuk verzorgd door een vriendin van mij. Tijdens deze tentoonstelling heeft Gré Hillmann van mijn afdeling voor mij waargenomen omdat ik bij een auto-ongeluk mijn arm brak en dus uit de roulatie was. De kostbare bonsai's moesten namelijk iedere dag niet alleen water hebben maar ook licht

besproeid worden en Gré heeft zich met liefde op deze taak gestort.

Els en ik hebben inmiddels ons voorstel voor het eerste jaar bij de directie ingediend en na goedkeuring kunnen we aan de slag. Jean Paul Vroom uit Amsterdam met zijn grote naturalistische schilderijen voert de lijst aan, gevolgd door Steven Kwint met zijn cobra-gerelateerd werk. Een grotere tegenstelling is haast niet denkbaar. Dan volgt de overzichtstentoonstelling van het veelzijdige werk van Eppo Doeve. Ferry Hoogendijk van Elseviers Weekblad had ons benaderd of er een mogelijkheid was om het werk van Eppo bij ons te exposeren. Doeve verzorgt in die tijd de politieke illustraties bij de artikelen in Elseviers Weekblad maar hij was tevens een begenadigd schilder. De UME gaf in de vijftiger jaren een boekje over hem uit met prachtige reproducties van zijn schilderijen en tekeningen. Als vijftienjarige kreeg ik dat onder ogen en ik werd gegrepen door de veelal mystieke, intrigerende en dromerige sfeer die de afgebeelde werken uitstraalden. Gezien mijn speciale interesse, viel mij de eer ten deel om bij Eppo Doeve in Amsterdam-Zuid op atelierbezoek te gaan. Dat werd een feest van herkenning!

Meer hierover in een volgende aflevering.

Reacties: fam.casteren@home.nl

wordt vervolgd...

Watersnood

We gaan even terug in de tijd en dan praten we over 1916. De Afsluitdijk zoals we die vandaag de dag kennen bestond nog niet en het huidige IJsselmeer stond bekend als de Zuiderzee. Er was in januari veel regen gevallen, veel meer dan wat er normaal in die periode viel. Het was stormachtig; het water in het Zuiderzee werd opgestuwd, en de dijken eromheen werden doorweekt en papperig.

Op 11 en 12 januari woei de storm uit het noordwesten en die nam op 13 januari nog in kracht toe. Toen werd het vrijdag de 14e januari, de wind was gaan liggen en iedereen dacht toen dat het slechte weer voorbij was. Toen kwam er een bericht van dijkdoorbraken in Noord-Holland. De dijken rond de Zuiderzee waren op meerdere plaatsen doorgebroken ter hoogte van Katwoude en Uitdam.

Op 16 januari stond het water al in Den IJp en Landsmeer tegen het Luijendijkje aan. Maar dat dijkje - in het gebied dat vandaag de dag het Twiske is - stelde niks voor... het had een hoogte van een halve meter. Het water stroomde verder en ook Oostzaan kwam onder water. Drie dagen na de doorbraak stond het water vanaf Zaandam tot de Zuiderzee; heel Waterland werd letterlijk een Land onder het Water.

Ik heb jaren geleden een gesprek gehad met de toen 99-jarige Piet Hopman. Zijn vader was een knecht bij Gerrit Heijn, een broer van Albert Heijn. De vader van Piet Hopman had de tuinderij van Gerrit Heijn overgenomen en toen de watersnood er was stond de hele tuinderij onder water. Er was een Watersnood comité in het leven geroepen en Piet Hopman's vader kreeg 80 gulden schade-loosstelling. Later toen de dijken waren hersteld en het water weg was werd de tuin weer bewerkt, maar toen bleek een nieuw pro-

bleem; alles verbrandde door het zoute water. Herstel heeft jaren geduurd.

Omdat de Afsluitdijk toen nog niet bestond ontkwamen ook Gelderland en Utrecht niet aan de opstuwing van de Zuiderzee: Nijkerk, Eemnes, Spakenburg en een deel van Amersfoort ontkwamen niet aan het water. Oostzaan had toen 3941 inwoners en er waren 1432 runderen. Verder was er uiteraard veel pluimvee. In Oostzaan liepen toen 16.500 kippen en 20.000 eenden - dat was een ander Oostzaan dan vandaag de dag. De meeste Oostzaners waren overvallen door het water en gingen ijlings een goed heenkomen zoeken. Amsterdam en Zaandam namen duizenden vluchtelingen op. Velen moesten hun huisraad achterlaten om het eigen vege lijf te redden. Het duurde nog enige tijd voor dat de mensen weer naar huis en haard terug konden.

Maar met dichting van de zeedijk van de Zuiderzee was al begonnen, en bij het droogmalen van het ondergelopen Waterland speelde de firma Werkspoor een belangrijke rol. Er zou 100 miljoen kubieke meter water moeten worden weggepompt en er werd een installatie gemaakt die 1400 kuub water per minuut over de dijk weer in de Zuiderzee pompte.

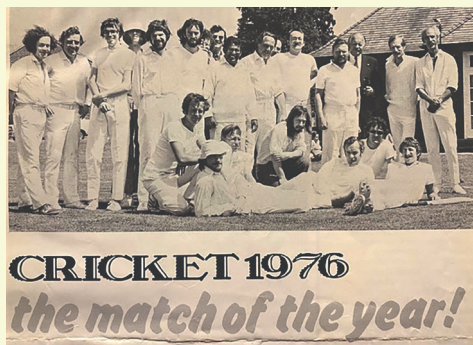
Om dit overstromingsrisico in de toekomst geheel te vermijden werd in 1927 begonnen met de aanleg van de Afsluitdijk. Een dijk die letterlijk het gevaar van hoog zeewater afsloot en waarvan het laatste dijkgedeelte met veel ceremonieel op 28 mei 1932 werd gedicht.

Dan wordt het 1953 en de stormramp in Zeeland leidde tot de dood van 1800 mensen. Er werd toen het besluit genomen om de zee-gaten in Zeeland af te sluiten. En dat heeft plaatsgevonden.

1916 en 1953: Tot twee maal toe werden er maatregelen getroffen pas nadat er een ramp had plaatsgevonden. Een volk dat leeft bouwt aan zijn toekomst. Dijkdoorbraken.... We hopen zoiets nooit meer mee te maken.

Jan de Waal
j.waal96@chello.nl

Als je zelf sport beoefent, kom je al gauw in contact met werknemers van andere bedrijven die hun sport als bedrijfsteam in competitieverband spelen. Als klein jongetje al begon ik met voetbal en kwam zelfs in aanmerking voor een speciale opleiding op het CIOS (voor sportleiders), o.a. samen met Leo Horn (de bekende oud-voetbalscheidsrechter). Eenmaal bestuurslid van de COVS (vereniging scheidsrechters) had ik aanmerkingen geuit op de conditietesten die toen door de KNVB werden afgenomen. Dat werd mij niet in dank afgenomen en betekende het einde van mijn voetbal(bestuurs)carrière. Achteraf kwam dit als een blessing in disguise; mijn maten van de HBS hadden toevallig een hockeykeeper nodig en bij de KNHB ben ik tot dit voorjaar actief geweest in diverse functies; tijdens de pro-leaguewedstrijd van Nederland tegen Argentinië in Malden (Gelderland) heb ik met een borrel en hapjes afscheid van de KNHB genomen.

Na mijn diensttijd vertrok ik voor twee jaar naar Engeland om mij via Lower Cambridge meer in de taal te bekwaamen. Ik hield er twee sportliefdes aan over: als supporter van Arsenal (voetbal voor de minder in voetbal geïnteresseerden) en de cricketsport, die ik later zelf vele jaren, als wicketkeeper, heb beoefend bij de ACC (Alkmaarse Cricket Club).

Met al deze sportervaring was ik dus ook tijdens mijn werkzame leven bij Elsevier druk bezig, onderwijl vanuit de ramen van het gebouw aan de Jan van Galenstraat uitkijkend op de sportaccommodaties aan de overkant van de straat. Het zou echter nog geruime tijd duren voor sport ook bij Elsevier actueel werd. De eerste sportactiviteit die mij bijstaat uit mijn begintijd bij Elsevier bestond uit onderlinge voetbalwedstrijden met de jongens van de automatisering. Verder herinner ik mij een cricketwedstrijd in Londen tegen een team van Elsevier in Barking onder leiding van

Lesley Rainer. Voor ons geen groot succes aangezien de meeste spelers van het Amsterdamse team geen al te grote ervaring (typisch Engels understatement) hadden met cricket en de regels. Voor de kenners onder u: dat betekende dat we aan bat voor een laag aantal runs aan de kant werden gezet. De Barkingspelers hadden weinig moeite met ons bowlen en overtroffen onze score in rap tempo.

Meer succes hadden we met bedrijfshockey. Ik kwam in contact met diverse Elsevier-werknemers die deze sport beoefenden. Mijn verzoek aan de directie werd beloond en ik mocht shirts aanschaffen en ons Elsevier-team inschrijven bij de Haagse Bedrijvencompetitie, die op de velden van HGC werd gespeeld. Ik herinner me vooral dat er na afloop voor een zeer redelijke prijs een driegangenmenu werd geserveerd. Ondanks dat ik geen liefhebber ben van slakken, schijn ik ze daar toch te hebben genuttigd. Later werd er een Bedrijvencompeti-

tie in Amsterdam gestart. Wij deden natuurlijk weer mee, met spelers uit andere vestigingen zoals Jan Nefkens uit Meppel, met een ware knuppel als stick, en Twan van Hergaarden van Bonaventura, maar ook Paul Buma, die werkzaam was in Arnhem. Via mijn lokale connecties met een directielid van Delta Lloyd werden wij uitgenodigd voor hun jaarlijkse toernooi in 't Gooi. Al ons gehockey (en de etentjes) werkte(n) aanstekelijk, want ook een groepje Elsevier-dames formeerden een team (onder wie mijn echtgenote). Zij namen deel aan de Bedrijvencompetitie en later ook aan het Delta Lloyd-toernooi. Het was wel eens passen en meten om een volledig team op de been te krijgen, waarbij ik niet schroomde mijn zoon en beide dochters in het desbetreffende team in te zetten. Ik weet niet of iemand na mijn afscheid deze activiteiten heeft overgenomen, maar ik heb er nog steeds uiterst prettige herinneringen aan.

Tom ten Hoope

Groei RELX blijft goed op peil

In een kwartaalupdate over de afgelopen 9 maanden kon onze voormalige werkgever RELX weer prima resultaten laten zien. De groei van de omzet kwam uit op 9 procent, afgezien van valutaffecten en andere eenmalige gebeurtenissen. Het bedrijf verwacht dat de resultaten over het hele jaar boven de historische trend zullen liggen.

Een bijzonder hoge omzetgroei liet de divisie Exhibitions zien, namelijk 85 procent. Dit heeft alles te maken met de wereldwijde afzwakking van de coronapandemie, waardoor er weer volop beurzen en congressen georganiseerd kunnen worden.

Maar ook de andere divisies deden

het goed. Zo liet de divisie Science een groei zien van 4 procent, duidelijk boven de groei in de afgelopen jaren. De winst zal bij alle divisies naar verwachting in hetzelfde tempo als de omzet toenemen of zelfs meer dan dat, als gevolg van kostenbesparingen.

In een interview met het Financieel Dagblad daags voor de kwartaalupdate zei cfo Nick Luff zich niet veel zorgen te maken over een mogelijke recessie. Dat komt door de aard van de producten die RELX levert, veelal in de vorm van abonnementen. Daardoor zullen klanten niet zo snel vertrekken naar een andere leverancier. Ook de hogere inflatie zal volgens Luff geen grote impact hebben. De

Nick Luff
Chief Financial Officer

producten van RELX zijn nauwelijks gevoelig voor energie- of transportkosten. RELX hoeft zijn prijzen daarom niet te verhogen vanwege de inflatie.

WELKOM

Als nieuwe leden heten wij welkom (allen Elsevier Science):

Dhr. N.K. (Keith) Foley, Edam
Dhr. J.B.C.A. (Jan) van Leest, Amersfoort
Mevr. P. (Peggy) Kristanto, Almere
Mevr. E.M.C.J. (Elma) Kleikamp, Leiden

IN MEMORIAM

De volgende leden zijn ons ontvallen:

Dhr. P.J. Bellersen, Malden
Mevr. M.B. (Marrie) Gans-Schol, Driehuis
Dhr. J. (Jack) Franklin, Edam
Mevr. C. (Rina) Korswagen, Amsterdam
Mevr. M. (Marijke) van Eek, Bussum